

ÇOCUKLAR İÇİN EDEBİYAT EĞİTİMİ

Editör

Doç. Dr. Erhan AKIN

Yazarlar

Doç. Dr. Erhan AKIN
Dr. Hüseyin Öztürk
Dr. Tahir Tağa
Doç. Dr. Rezan Karakaş
Dr. Ahmet Başkan
Dr. Ayşe Ateş
Dr. Kenan Bulut
Dr. Hatice Altunkaya
Dr. Mehmet Emre Çelik
Dr. Sabri Doğan
Dr. Bünyamin Sarıkaya
Dr. Hülya Sönmez

Ankara
2019

ÇOCUKLAR İÇİN EDEBİYAT EĞİTİMİ

Editör: Doç. Dr. Erhan AKIN

Her bölümün sorumluluğu ve bölümlerde kullanılan görseller-resimlerden doğabilecek sorumluluk bölüm yazarlarına aittir.

© Tüm Hakları Saklıdır. 2019.

Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle veya mekânîk, elektronik, fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz veya dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No	: 16003
Matbaa Sertifika No	: 13268
ISBN	: 978-605-170-265-0
Kapak Tasarımı	: Göksel ÇAKIR
Mizanpaj	: Göksel ÇAKIR
Dil Kontrol	: Göksel ÇAKIR
Baskı	: Sözkesen Matbaacılık
Adres	: İvedik OSB 1518. Sokak Mat-Sit İş Mrk. No: 2/40 Yenimahalle-ANKARA
Tel	: 0 312 395 21 10

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

AKIN, Erhan
ÇOCUKLAR İÇİN EDEBİYAT EĞİTİMİ

Anı Yayıncılık, Ankara/ Türkiye
2019, 1. Baskı, x+270 Sf., 16x24 cm

ISBN: 978-605-170-265-0

Eğitim, Edebiyat, Çocuk Edebiyatı

Çocuk, Edebiyat ve Eğitim, Dünya Çocuk Edebiyatı, Türk Çocuk Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Halk Kültürü, Kültür ve Değer, Medya, Dijitalleşme, Dil Öğretimi, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Yazınsal Çocuk Edebiyatı, Şiir, Hikâye, Tekerleme, Bilmeceler, Sayışmaca, Çocuk Gazete ve Dergileri, Okuma Eğitimi, Okuma Kültürü, Çocuk Psikolojisi, Dil ve Anlatım Özellikleri, Türkçe Dersi Öğretim Programı

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sokak 10/A
Bakanlıklar/Ankara
Tel: 0 312 425 81 50 pbx
e-posta: aniyayincilik@aniyayincilik.com.tr
<http://www.aniyayincilik.com.tr>

A harfinin evrimi

ÖN SÖZ

Çocuklar her şart ve zamanda hem bilim hem de sanat dallarının ilgi odağı olmuştur. Kimi zaman bir araştırmaya konu olmuş kimi zaman da bir sanat dalının esinlendiği kaynak olmuştur. Birbiri ile anlaşamayan bilim dalları ya da sanat dalları, söz konusu çocuk olunca ortak noktada buluşma çabasını göstermişlerdir. Bu durum özellikle sanat dallarında kendisini daha iyi göstermektedir. Bunun en belirgin yerlerden birisi de edebiyat alanıdır. Çünkü çocuk, edebiyatın her alanında vardır ve olmaya devam edecektir.

Çocuk şiirde vardır çünkü her bir şair, çocukluk anıları ile şekillenen bir hayata sahiptir ve bu hayatın tecrübeleri ile şair olmaktadır. Çocukluk yıllarında kazandığı dil becerisi ve kelime hazinesi sayesinde şiir denilen sanat ile uğraşmaya çalışmaktadır. Çünkü şairliğin temeli çocukluk çağında atılmıştır.

Çocuk nesirde vardır çünkü her bir yazar, kendisini merkeze alarak yazmaya heveslenmektedir. Sonra bu yazdıklarına yeni şeyler katmaktadır. Çocukken kazandığı bu birikim sayesinde geliştirdikleri ile yazar olma yolunda ilerlemektedir. Bu ilerleme ile birlikte kendine has biri olmaktadır.

Bu kitap yazılırken başta eğitim fakülteleri olmak üzere "Çocuk Edebiyatı" alanına yeni ve farklı bir bilimsel eser kazandırmak amaçlanmıştır. Ayrıca ailelerin çocuk edebiyatı ve eğitimi hakkında bilgilenmelerine katkı sunacak bir eser üretmek hedeflenmiştir. "Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi" kitabını Türkçe ve edebiyat alanında uzmanlaşmış ve farklı üniversitelerin farklı kademelerinde görev yapan yazarların bilgi ve birikimini bir araya getirebilme ve bu birikimi esere yansıtma planlanmıştır.

Ayrıca çalışmamız özellikle çocuk edebiyatı ile ilgili teorik bilgi ile birlikte bu bilgiyi aktarma ve çocukları bu yönde eğitime hedefine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Çalışmada farklı üniversitelerden yazarların yer alması alana farklı bakış açısı ile bakma fırsatı yakalanmıştır. Çalışmaya PDR ve halk edebiyatı uzmanını dahil ederek belki de alanda bir ilke imza atmış sayılırız.

Büyük emek ve özveri ile kitabın hazırlanmasına vesile olan bölüm yazarı meslektaşlarımı kutlar ve bu eserin üniversitelerin eğitim fakültesi, fen edebiyat fakültesi öğrencilerine, ilgili yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, Sınıf, Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerine, anne ve babalara, alana ilgi duyan herkese hayırlı olmasını temenni ederim.

Doç. Dr. Erhan AKIN
2019-SİİRT

YAZAR LİSTESİ

1. Bölüm: Kavramlarla Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi

Doç. Dr. Erhan Akın

Siirt Üniversitesi

2. Bölüm: Dünya ve Türk Çocuk Edebiyatı Tarihine Genel Bir Bakış

Dr. Hüseyin Öztürk

Artvin Çoruh Üniversitesi

Dr. Tahir Tağa

Süleyman Demirel Üniversitesi

3. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Halk Edebiyatının Yeri

Doç. Dr. Rezan Karakaş

Siirt Üniversitesi

4. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Kültür ve Değer Aktarımı

Dr. Ahmet Başkan

Dicle Üniversitesi

5. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi ve Medya

Dr. Ayşe Ateş

İnönü Üniversitesi

6. Bölüm: Dil Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Eğitiminin Önemi

Dr. Kenan Bulut

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

7. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyatın Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Yeri

Doç. Dr. Erhan Akın

Siirt Üniversitesi

8. Bölüm: Yazınsal Çocuk Edebiyatı Türleri

Dr. Hatice Altunkaya

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

9. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Okuma Eğitimi

Dr. Mehmet Emre Çelik

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

10. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Çocuk Psikolojisi

Dr. Sabri Doğan

Siirt Üniversitesi

11. Bölüm: Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Dr. Bünyamin Sarıkaya

Muş Alparslan Üniversitesi

12. Bölüm: Türkçe Öğretim Programlarında Çocuk Edebiyatının Yeri

Dr. Hülya Sönmez

Muş Alparslan Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	iii
Bölmüler ve Yazarlar	v
1. Bölüm: Kavramlarla Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi	1
1.1. Giriş	1
1.2. Çocuk	2
1.3. Edebiyat ve Eğitim	3
1.4. Çocuklar İçin Edebiyat	6
1.5. Sorun Odaklı Çocuk Edebiyatı	10
1.6. Özet	11
1.7. Kaynakça	13
1.8. Öz Geçmiş	14
2. Bölüm: Dünya ve Türk Çocuk Edebiyatı Tarihine Genel Bir Bakış	15
2.1. Giriş	15
2.2. Çocukluğun Tarihinden Çocuk Edebiyatı Tarihine	15
2.3. Dünya Çocuk Edebiyatı Tarihine Genel Bir Bakış	18
2.4. Türk Çocuk Edebiyatı Tarihine Genel Bir Bakış	27
2.5. Özet	34
2.6. Kaynakça	35
2.7. Öz Geçmiş	37
3. Bölüm: Halk Edebiyatı Ürünlerinin Çocuk Edebiyatına Etkisi	39
3.1. Giriş	39
3.2. Halk Kültürü ve Çocuk Edebiyatı	40
3.3. Çocuk Edebiyatında Yer Alan Halk Edebiyatı Ürünleri	42
3.4. Özet	58
3.5. Kaynakça	59
3.6. Öz Geçmiş	60
4. Bölüm: Kültür ve Değer Aktarımı	61
4.1. Giriş	61
4.2. Kültür Kavramı	62

4.3. Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Kültür Aktarımı	63
4.4. Değer Kavramı	65
4.5. Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Değer Aktarımı	67
4.6. Özet	69
4.7. Kaynakça	73
4.8. Öz Geçmiş	76
5. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimi ve Medya	77
5.1. Giriş	77
5.2. Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Medyanın Etkisi	78
5.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dijitalleşme Süreci	82
5.3.1. Olumlu Yönleri	84
5.3.2. Olumsuz Yönleri	87
5.3.3. Çocuklar İçin Edebiyat Eğitimine Yansımaları	89
5.4. Özet	90
5.5. Kaynakça	92
5.6. Öz Geçmiş	95
6. Bölüm: Dil Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Eğitiminin Önemi	97
6.1. Giriş	97
6.2. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı	99
6.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Dil Öğretimindeki Yeri	104
6.4. Çocuk Edebiyatı Eğitimi ve Dil Öğretimindeki Önemi	106
6.5. Özet	108
6.7. Kaynakça	109
6.8. Öz Geçmiş	112
7. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyatın Yabancılara Türkçe Öğretimindeki Yeri	113
7.1. Giriş	113
7.2. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Yeri ve Önemi	115
7.3. Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Hazırlanan Kitapların Çocuk Edebiyatı Bağlamına Göre Değerlendirmesi	119
7.4. Yabancılara Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinden Hareketle Etkinlik Hazırlama	121
7.5. Özet	125

7.6. Kaynakça	126
7.7. Öz Geçmiş	127
8. Bölüm: Yazınsal Çocuk Edebiyatı Türleri	129
8.1. Giriş	129
8.2. Şiir	132
8.3. Hikâye Edici Metinler	137
8.4. Dilsel Gereçler-Tekerleme, Bilmece, Sayışmaca ve Bunların Çocukların Gelişimlerine Katkıları	152
8.5. Bilgilendirici-Öğretici Çocuk Edebiyatı Türleri	156
8.6. Çocuk Gazete ve Dergileri	167
8.7. Çocuk Klasikleri	169
8.8. Özet	173
8.9. Kaynakça	174
8.10. Öz Geçmiş	177
9. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Okuma Eğitimi	179
9.1. Giriş	179
9.2. Okuma Eğitimi	181
9.3. Okuma Kültürü	188
9.4. Seçerek Okuma	191
9.5. Özet	193
9.6. Kaynakça	196
9.7. Öz Geçmiş	198
10. Bölüm: Çocuklar İçin Edebiyat Eğitiminde Çocuk Psikolojisi	199
10.1. Giriş	199
10.2. Kitap Karakterleri ve Psikolojik Etkisi	199
10.3. Çocuk Edebiyatında İstismar ve Şiddet	201
10.4. Çocukların Yaş ve Gelişim Dönemine Uygun Kitap Seçimi	202
10.5. Özet	205
10.6. Kaynakça	206
10.7. Öz Geçmiş	206
11. Bölüm: Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Bulunması Gereken Özellikler	207
11.1. Giriş	207

11.2. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Bulunması Gereken Fiziksel/Biçimsel Özellikler	207
11.3. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Bulunması Gereken İçerik Özellikleri	217
11.4. Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Dil ve Anlatım Özellikleri	223
11.5. Özet	233
11.6. Kaynakça	235
11.7. Öz Geçmiş	238
12. Bölüm: Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Çocuk Edebiyatının Yeri	239
12.1. Giriş	239
12.1.1. Eğitimde Çocuk Edebiyatının Yeri Üzerine Tartışmalar	239
12.2. 2006 ve 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Çocuk Edebiyatı	241
12.2.1. 2006 ve 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Belirlenmesinde Esas Alınan Ölçütler	241
12.2.2. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin 2006 ve 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Tematik Yaklaşımla Aktarılması	245
12.2.3. Çocuk Edebiyatının Öğretim Programı Geliştirme Aşamalarına Göre 2006 ve 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Yapılandırılma Süreci	252
12.2.4. 2006 ve 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programlarında Çocuk Edebiyatıyla İlgili Ölçme ve Değerlendirme Süreçleri	261
12.3. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Çocuk Edebiyatı Nasıl Tasarlanmalıdır?	263
12.3.1 Öğretim Programında Çocuk Edebiyatı ile İlgili İhtiyaç Analizi	263
12.3.2. Öğretim Programında Çocuk Edebiyatı ile İlgili İçerikleri Oluşturma Süreci	264
12.3.3. Öğretim Programında Çocuk Edebiyatı ile İlgili Hedef ve Kazanımları Hazırlama Süreci	265
12.4. Özet	267
12.5. Kaynakça	268
12.6. Öz Geçmiş	269